

Iegūst atbalstu piesārņotās teritorijas attīrīšanai

Būtisks ieguldījums vides sakārtošanā ne tikai Aizkrauklē, bet arī valsts mērogā

Aizkraukles novada pašvaldība Latvijas un Šveices sadarbības programmā ieguvusi aptuveni 14 miljonus eiro lielu atbalstu degradētās un piesārņotās vietas attīrīšanai bijušās dzelzsbetona rūpnīcas teritorijā Aizkrauklē. Finanšējums jāizmanto un darbs jāpaveic tuvāko četru gadu laikā.

AGITAS GRĪNVALDES-IRUKAS
TEKSTS UN FOTO

Jānovērs apdraudējums

Jūnijā Šveices valdības pārstāvis tirdzniecības jautājumos vēstnieks Dominiks Paravicini un mūsu finanšu ministrs Arvīds Ašeradens svinīgi parakstīja Latvijas un Šveices sadarbības programmas otrā perioda ietvarīgumu, kas paver durvis Šveices atbalsta ieplūšanai Latvijas ekonomikā, tādējādi turpinot stiprināt Latvijas—Šveices sadarbības programmas pirmā perioda veiksmīgo divpusējo sadarbību.

Līdz 2029. gada decembrim Latvija saņems 42,4 miljonus eiro Šveices finansējuma, tostarp aptuveni 14 miljoni eiro paredzēti vēsturiski piesārņotās vietas sanācijai Aizkraukles teritorijā, agrākās dzelzsbetona ražotnes vietā, novēršot turpmākā piesārņojuma emisiju gruntsūdeņos un Daugavā. “Šveices—Latvijas sadarbības programmas sniedz būtisku ieguldījumu Latvijas vides izaicinājumu risināšanā un iespēju strādāt kopā ar Šveices partneriem jau otrajā periodā, turpinot attīrīt vēsturiski piesārņotās teritorijas, kas apdraud ūdens kvalitāti Latvijas lielākajā upē Daugavā,” norādīja vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrs Māris Sprindžuks.

Piedāvā dažādas sanācijas metodes

Šādu piesārņotu teritoriju Latvijā ir vairāki desmiti, taču Aizkraukles novadā līdz šim paveikts liels darbs ceļā uz teritorijas sakārtošanu, un tas ir viens no iemesliem, kāpēc tieši Aizkraukle guvusi šo atbalstu. Aizkraukles novada domes priekšsēdētājs Leons Līdums stāsta, ka piesārņotās teritorijas, kas skar gan Dzelzceļa, gan Enerģētiku ielu un kopā aptver 10 hektāru lielu platību, izpēte sākās jau 90. gados. Tad kādu laiku šis projekts tika nolikts malā un aktīvā darbība pierima. “Tā atsākās 2019. gadā, kad Aizkrauklē vizītē ieradās toreizējā Valsts vides dienesta vadītāja Elita Baklāne. Viņa bija apņēmības pilna, ka šajā teritorijā noteikti jāatsāk izpētes darbi, kas vēlāk jau ļautu domāt par teritorijas attīrīšanu. Un no tā mirkļa arī sākās aktīvs darbs. Tika izveidota darba grupa, kurā bija gan Vides dienesta, gan pašvaldības speciā-

DROŠĪBAI. Iebraucamais ceļš bijušās dzelzsbetona rūpnīcas teritorijā Aizkrauklē slēgts un ceļa galā arī aizlieguma zīme, taču krūmiem aizaugusi teritorija nav iezogota, līdz ar to iekļūt tajā pa kādu taciņu caur krūmiem nav nekādu problēmu.

listi. Arī kovida pandēmijas laikā turpinājās regulāras attālinātas tikšanās, izvērtējām esošo situāciju un meklējām risinājumu, kā šo teritoriju varētu attīrīt un sakārtot,” stāsta novada vadītājs. Viņa vietnieks Andris Zālītis, kura pārziņā ir vides jautājumi, piebilst, ka aktīvais kopīgais darbs ir rezultējis ar pētījumu, kurā apspriestas iespējamās sanācijas metodes — kas, kā un cik daudz būtu jādarā, lai attīrītu šo piesārņoto teritoriju.

Rada risku dabai un cilvēkiem

Pētījumā teikts, ka piesārņotās teritorijas Dzelzceļa ielā 10 un Enerģētiku ielā 2 sākotnējās izpētes darbi tika veikti 1998.—1999. gadā. Balstoties uz tiem, SIA “Reģionālie projekti” 2021. gadā izstrādāja detalizētas piesārņojuma papildu izpētes darbu programmu. Izpētes laikā konstatēts, ka bijušās dzelzsbetona rūpnīcas teritorijā lielā platībā virsējās grunts slānis ir ievērojami piesārņots ar mazuta atkritumiem. Piesārņojuma rašanās cēlonis ir noplūdes no bijušās rūpnīcas mazuta saimniecības infrastruktūras. Piesārņojuma avots ir ēkas, rezervuāri un komunikācijas, no kuriem ilglaicīgi vidē noplūdušas piesārņojošas vielas. Piesārņojums no gruntsūdens nepiesātinātās zonas gravitācijas ietekmē pa dolomīta plāksni un kavērnām ir nokļuvis gruntsūdens piesātinātā zonā un šobrīd uz gruntsūdens virsmas veido aptuveni 2,74 ha plašu peldošo naftas produktu slāni, kas migrē Daugavas virzienā gruntsūdens plū-

mas ietekmē un atslēgojas drenāžas ejā. Kopējais piesārņojuma apjoms ir aptuveni 300 tonnu naftas produktu.

Izpētes darbu rezultāti liecina, ka piesārņojums rada būtiskus riskus dabai un cilvēkiem, ir pārsniegtas Latvijas Republikas normatīvo aktu robežvērtības attiecībā uz grunts, gruntsūdens un virszemes ūdens kvalitātes kritērijiem un atbilstoši likuma “Par piesārņojumu” prasībām teritorijā jāiesteno sanācijas darbi.

Jau paveikts liels darbs

Pētījumā analizētas un salīdzinātas vairākas sanācijas metodes un procedūras, kas teorētiski būtu piemērojamas piesārņotās teritorijas attīrīšanai. Taču reizē ar teritorijas attīrīšanu jāveic arī tās sakopšanas darbs. Aprēķināts, ka kopumā vajadzētu savākt dažādus būvgružus (t. sk. kriegēļus, dzelzsbetonu, metālu, stiklu u. c.), kuru apmērs izpētes darbu teritorijā ir aptuveni 5522 m³, sadzīves atkritumus, kuru apjoms ir 27 m³. Jau pagājušajā gadā Aizkraukles novada pašvaldības pasūtījumā SIA “Norfa” nojauca vairākas bijušās dzelzsbetona rūpnīcas ēku paliekas un sadrupināja būvgružus. Pēc pašvaldības sniegtās informācijas, kopumā nojauktas ēku kriegēļu sienas 150 m³ apmērā, jumta paneli, logu aillas 14 m³ apmērā un dzelzsbetona izstrādājumi 936 m³. Kopumā sadrupināti 1086 m³ būvgružu, atstājot uz vietas objektā otrreizējai izmantošanai.

rogā,” piebilst Andris Zālītis. Finanšējums jāizlieto līdz 2029. gadam, līdz ar to tuvāko četru gadu laikā šai teritorijai ir jābūt attīrītai un sakārtotai ar skaidriem lietošanas mērķiem. “Šveices valdības un zinātnes pārstāvji bijuši vizītē Aizkrauklē, lai apskatītu gan pašu pilsētu, gan bijušo rūpnīcas teritoriju, un esam saņēmuši atzinīgus vārdus gan par ieguldīto darbu līdz šim, gan arī pašvaldības attieksmi vides jautājumos,” saka L. Līdums.

Andris Zālītis piebilst, ka tāda veidā Šveices valdība dod iespēju arī saviem zinātniekiem piedalīties šāda veida projektos — veikt pētījumu un gūt pieredzi šādu piesārņoto teritoriju sakārtošanā. Līdz ar to ieguvēja ir gan Latvija, un Aizkraukle, gan arī paši šveicieši, jo viņi aktīvi iekļausies darbā šeit.

Sadarbība turpināsies

Līdzšinējā darbā pašvaldība cieši sadarbojas ar Valsts vides dienestu un uzņēmumu “Latvenergo” un arī nākamajā projekta posmā plānota cieša sadarbība. Valsts vides dienesta pārstāve Karīna Dvorjaninova informē: “Dienests sadarbībā ar Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministriju uzsācis pieteikuma sagatavošanu, kas norisinās divās kārtās, lai nodrošinātu finansējuma saņemšanu Aizkraukles piesārņotās teritorijas saņemšanai. Ir paredzēts, ka Latvija—Šveices sadarbības programmas vēsturiski piesārņotās teritorijas sanācijas projektu īsteno Valsts vides dienests. Pašlaik uzsāktas sarunas ar Aizkraukles novada pašvaldību par tās lomu un iesaisti plānotā projekta īstenošanā.”

Neredzamais ieguldījums

Kopējās izpētes projekta izmaksas bija 434 838 eiro, no kurām Latvijas Vides aizsardzības fonda finansējums bija 256 926 eiro, “Latvenergo” līdzfinansējums — 141 757 eiro un pašvaldības finansējums — 36 155 eiro. Savukārt Latvijas un Šveices sadarbības projektā iegūtais atbalsts teritorijas attīrīšanai ir aptuveni 14 miljoni eiro. Leons Līdums atklāj, ka tā ir nedaudz vairāk kā puse no nepieciešamajiem līdzekļiem, lai paveiktu visu iecerēto. “Lai gan precīzas izmaksas šodien neviens nevar pateikt, tas varētu tapt zināms darba gaitā, jo mēs jau vēl nezinām, kādas metodes būs piemērotākas un tiks izmantotas sanācijas procesā un ar kādam situācijām vēl būs jāsaskaras procesa gaitā,” skaidro novada vadītājs. “No vienas puses, tā ir nauda, ko mēs lielākam zemē, un tādu redzamu un taustāmu labumu no tā negūst. Taču, ņemot vērā šo augsto piesārņojuma risku, noplūdes bīstamību Daugavā, kas tālāk ietek Baltijas jūrā, tad tas ir būtisks ieguldījums ne tikai Aizkraukles, bet arī valsts mē-

**Projektu finansē Mediju atbalsta fonds
no Latvijas valsts budžeta līdzekļiem.
Par materiāla saturu atbild laikraksts “Staburags”.**

MAF
Mediju atbalsta fonds